

GUNDUZ ALP İLKOKULU

REHBERLİK SERVİSİ

Çatışma Çözme Becerileri

SORUN ÇÖZME STRATEJİLERİ

Çatışma çözme için gereken beceriler yönelim (oryantasyon) becerileri; algısal beceriler; duygusal beceriler; iletişim becerileri; yaratıcı düşünme becerileri ve eleştirel düşünme becerileridir.

1. Müzakere (negotiation): Aralarında anlaşmazlık olan tarafların ya bizzat kendilerinin ya da temsilcilerinin başkalarından yardım almaksızın birlikte çalışarak aralarında anlaşmazlığı çözmek amacıyla yüz yüze geldikleri bir sorun çözme sürecidir.

2. Arabuluculuk (mediation): Aralarında anlaşmazlık olan tarafların ya bizzat kendilerinin ya da temsilcilerinin “arabulucu” denen tarafsız birinin de yardımıyla aralarındaki anlaşmazlığı çözmek amacıyla yüz yüze geldikleri bir sorun çözme sürecidir.

3. Oy birliğiyle karar alma (consensus decisionmaking): Aralarında anlaşmazlık olan bütün tarafların ya da temsilcilerinin, bütün tarafların destekleyebileceği bir eylem planı oluşturarak anlaşmazlığı çözmek amacıyla iş birliği yaptıkları bir grupta sorun çözme sürecidir. Bu sürece tarafsız biri de katılabilir ve süreci hızlandırabilir ama bu zorunlu değildir.

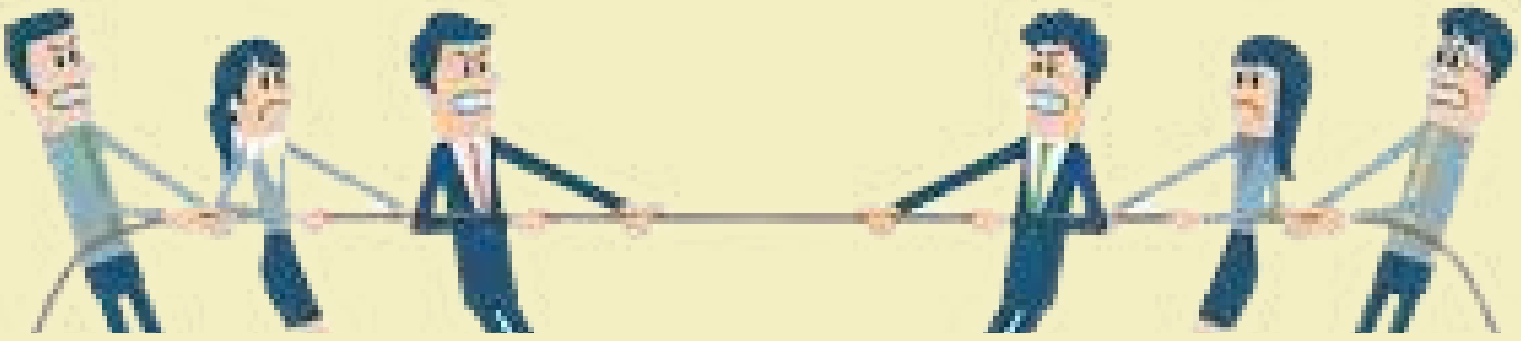

ÇATIŞMA

- Öğretmenim Ahmet kalemimi aldı.
- Mine ödevini yapmamış.
- Merve bana isim taktı.
- Serkan'la Ayşe kavga etti.
- Benim çocuğumu arkadaşları dışlıyormuş.

Çatışma

Bir tarafın davranışları, diğerinin gereksinimlerine ters düşüyor, diğerini engelliyor ya da tarafların değerleri birbirine uymuyorsa bu kişiler arasında ortaya çıkan sürtüşme çatışma olarak adlandırılır.

Çatışma çözme becerileri öğrenilen becerilerdir. Etkisiz, sorunu büyüten, yeni sorunlara yol açan, kişiyi mutsuz eden yollar öğrenilmiş olunabilir. Sınıfta lider rol model olan öğretmenin görevi etkili çatışma çözme yollarını öğretmektir.

UNUTMAYIN!!!

Çocuklar için öğretmenler önemli bir rol model ve özdeşim nesnesidir.

Çocuklar söylediklerinizle değil yaptıklarınızla ilgilenir.

Çatışma yaşarken bilinçli ya da bilinçsizce bazı başa çıkma taktikleri kullanırız. Bu taktikler çatışmanın;

- Türüne,
- Kiminle yaşandığına,
- Şiddetine,
- Olası sonuçlarına bağlı olarak yeri geldikçe uygularız. Çatışma çözme taktik grubundaki ilk işaret kendimizi önemseme (+) ya da önemsememe (-); ikinci işaret ise karşıdaki kişiyle ilişkimizdeki başarı değerlendirmemizi gösterir.

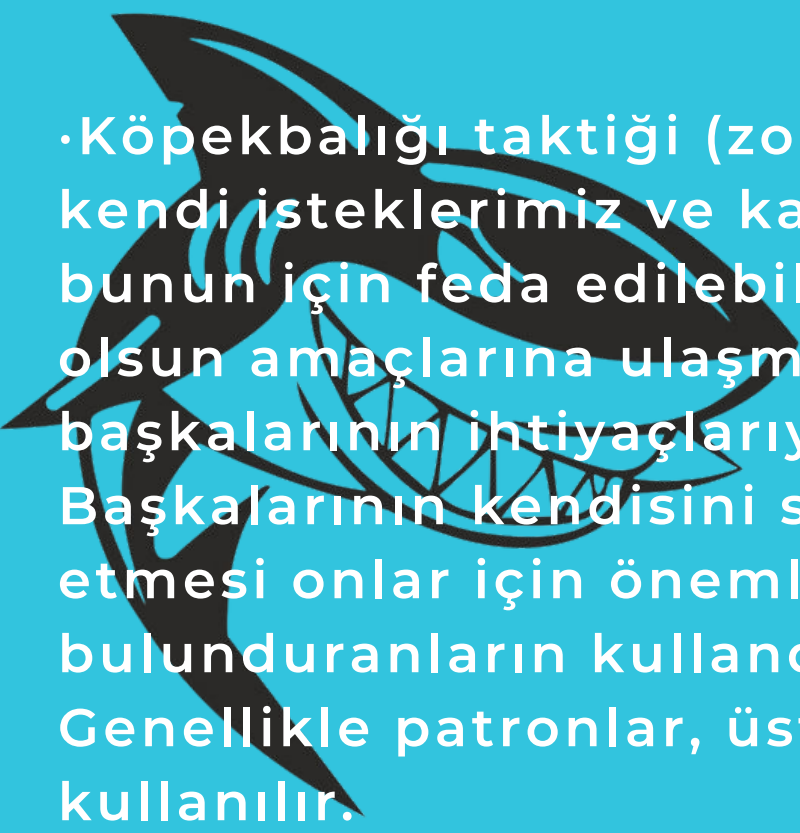

SAĞLIKLI OLAN ÇATIŞMA ÇÖZME YOLU, TARAFLARIN UZLAŞARAK İKİ TARAFIN DA MEMNUN OLDUĞU VE GEREKSİNİMLERİNİN KARŞILIKLI OLARAK KARŞILANDIĞI BİR YOL BULMAKTIR.

•Kaplumbağa taktiği (geri çekilme) (- -): İsteklerimizden ve ilişkilerimizden vazgeçme taktiğidir. Kendimizi önemsemediğimiz gibi karşıımızdakiyle olan ilişkiyi de önemsememekteyizdir. Bu stratejiyi kullanan bir kişi ne kendi çıkarlarında ne de diğer kişinin çıkarlarında ısrarcı olmaz. Çatışmanın üzerine gitmez, çatışmayı geçirir, erteler ya da geri çekilir.

•Köpekbalığı taktiği (zorlama) (+ -): Asıl olan kendi isteklerimiz ve kazanmamızdır. İlişki bunun için feda edilebilir. Ne pahasına olursa olsun amaçlarına ulaşmayı ister ve başkalarının ihtiyaçlarıyla ilgilenmezler. Başkalarının kendisini sevmesi ya da kabul etmesi onlar için önemli değildir. Gücü elinde bulunduranların kullandığı taktiktir. Genellikle patronlar, üstler tarafından kullanılır.

•Ayıcık taktiği (alttan alma) (- +): Kendi gereksinimlerinden vazgeçerek karşı tarafın gereksinimlerini karşılamasına izin vermektir. İlişkilerini sürdürebilmek için kendi amaçlarından vazgeçerler. Genellikle memurlar, astlar kullanır.

•Tilki taktiği (uzlaşma) (+ +): Ortak bir paydada buluşmayı sağlar. İstekler ve ilişki orta derecede önemli ise biraz ilişkiden biraz isteklerden vazgeçerek ortak yolun bulunmaya çalışıldığı taktiktir. Orta derecede girişimcilik ve işbirliği içerir. Amaç, karşılıklı olarak kabul edilebilir uygun bazı çözümler bulmaktır. Psikolojide genellikle baykuş taktiği ile birlikte bu taktik kazandırılmaya çalışılır. Bu taktiğin, tilkinin kurnazlığıyla hiçbir ilgisi yoktur.

•Baykuş taktiği (yüzleşme) (+ +): İstekler ve ilişki önemlidir. Her iki tarafın gereksinimlerinin de tümünden karşılanmaya çalışıldığı taktiktir. Hem girişkenlik hem de işbirliği içerir ve kaçınmanın tam tersidir. Psikolojide genellikle tilki taktiği ile birlikte bu taktik kazandırılmaya çalışılır.

Çatışmada Gösterilen Tepkiler

Çatışma durumlarında gösterilen tepkiler 3 temel grupta ele alınır.

1.Kaçma Tepkisi: Çekilme, inkar etme ve görmezden gelme tepkileri gösterilir. İki olası sonucu vardır.

- Kaybet – kaybet: Taraflardan biri ilişkinin sürmesi adına çatışmadan kaçınır. Her iki tarafın da temel gereksinimleri karşılanamaz.
- Kaybet – kazan: Taraflardan biri karşısındakine boyun eğerek uyma davranışı gösterir.

2.Kavga Etme Tepkisi: Tehdit, saldırganlık ve öfke tepkileri gösterilir. Olası iki sonucu vardır.

- Kazan – kaybet: daha saldırgan olan taraf kazanır, karşı taraf kaybeder.
- Kaybet – kaybet: Saldırgan davranışlar bazen bireyin kendisine de zarar verir. Çünkü kaybedenin üzüntüsünü görür ya da bir ilişki sona erer.

3.Sorun Çözme Yaklaşımı: Anlayış, saygı ve çözüm getirme tepkileri gösterilir. Genellikle tek bir sonucu vardır: Kazan – kazan. Çatışma çözme sürecinin kullanan taraflar ilişkilerini bozmadan, belli bir tavır almak zorunda kalmadan, birlikte kabul edebilecekleri bir çözüm üzerinde anlaşabilirler. Böylece her iki tarafın da gereksinimleri karşılanmış olur.

PROBLEM ÇÖZME AŞAMALARININ KİŞİLERARASI ÇATIŞMA ÇÖZÜMÜNE UYGULANMASI

- 1.Sorunun fark edilmesi
- 2.Sorunun tanımlanması
- 3.Alternatiflerin üretilmesi
- 4.Çözümlerin seçilmesi
- 5.Uygulama
- 6.Değerlendirme ve düzeltme

BİRAZ DA ETKİNLİK

İşte sizlere çocukların çok eğlenerek yapacakları öğrencilerinize sorun çözme yaklaşımını öğreteceğiniz güzel bir etkinlik:

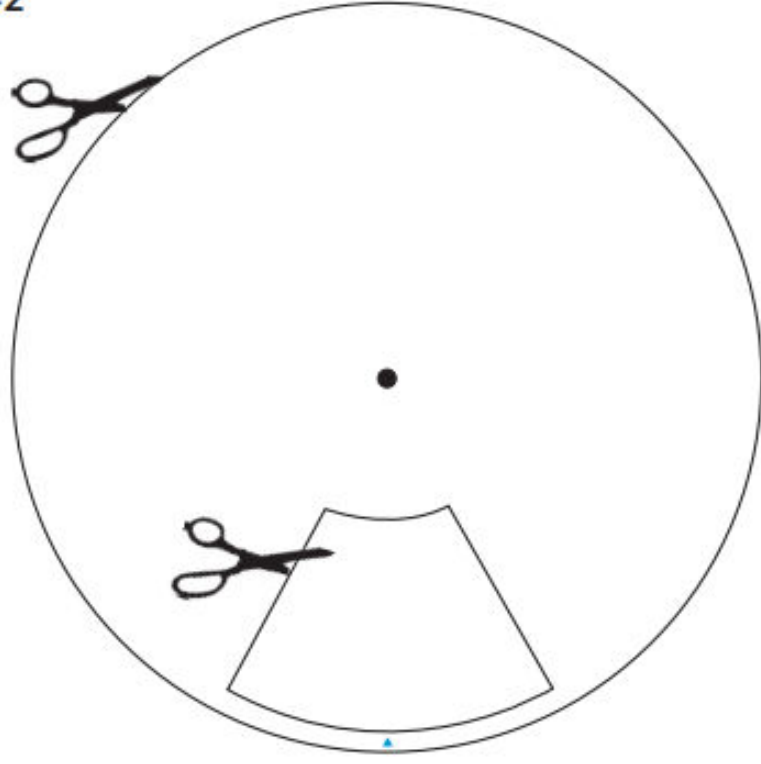
Çözüm Çemberi

Şimdi problemlerinizi çözerken kullanmak için çözüm çemberi hazırlayalım. Bunu yapmak için aşağıdaki yönergeleri adım adım uygulayınız.

- Çözüm çemberi 1'i işaretli yerlerinden kesiniz
- Çözüm çemberi 2'yi işaretli yerlerinden kesiniz.
- Çözüm çemberi 2'nin ortasında yer alan makas işaretiyle gösterilen kısmı kesip çıkarınız.
- Çözüm çemberi 2 üstte gelecek şekilde her iki şekli üst üste yerleştiriniz.
- Çözüm çemberi 2'nin ortasında bulunan noktadan raptiye ya da toplu iğne yardımıyla birleştiriniz.
- Çözüm çemberiniz hazır. Haydi şimdi daha önce yaşadığınız bir problemi bu çemberi kullanarak tekrar çözünüz.

Çözüm Çemberi-1

BARIŞÇIL BİR OKUL İKLİMİ İÇİN DİĞER YÖNTEMLER

Akran Arabuluculuğu (Mediasyon)

Tarafsız bir üçüncü kişinin yardımıyla, tarafların sorunu çözmek için birlikte çalıştığı bir iletişim sürecidir. Okulda öğrenciler arasında yaşanan çatışmaları yine öğrenciler arasından seçilen akranları aracılığıyla çözmeye dayanır. Arabuluculuk, gönüllülük ilkesine göre yürütülür. Akran arabuluculuğu programının en önemli mesajı, okulun farklılıkların konuşulabildiği bir yer olduğu ve kişinin hakkını almak için kavga etmesine gerek olmadığıdır.

Eğitim almış bir arabulucu çatışma yaşayan tarafların bir araya gelmesini sağlar ve her iki tarafın da yüz yüze konuşmalarının kesilmeden konuşabilmelerini sağlar. Akran arabulucu, kimin haklı kimin haksız olduğuna karar vermez. Bireyin kendisini ifade etmesine fırsat veren arabuluculuk süreci, gençlerin benlik kavramlarını güçlendirmekte ve kendi özdenetim mekanizmalarını geliştirmektedir. Bu yöntem, barışçıl bir okul kültürünün geliştirilmesinde önleyici bir temel program niteliği taşımaktadır.

Akran arabulucu seçilirken liderlik, sosyal yardım, problem çözme becerileri vb. kişilik özellikleri dikkate alınır. Sosyometri uygulanarak eğitime alınacak öğrenciler seçilebilir. Bu amaçla sosyometri formunda “Okulda yaşayabileceğiniz bir sorun durumunda sınıfınızdaki arkadaşlarınızdan, fikrini önemseydiğiniz ve bu konuda yardımını almak isteyeceğiniz üç kişinin adını ve soyadını yazınız.” şeklinde ifadeler yer verilebilir.

Atılganlık Eğitimi (Girişkenlik)

Bireyin olumlu / olumsuz duygu, düşünce ve arzularını, başkalarının haklarını küçük görmeden ve zedelemekten ya da kaygı ve suçluluk duymadan olumlu ve kararlı bir biçimde ifade etmesi, kendi haklarını kararlı bir biçimde koruması olarak tanımlanır. Önemli bir sosyal beceridir. İnsanlar arası ilişkilerin en olumlu biçimi atılganlıktır. Atılganlık, çevre ile ilişkilerde olumsuz iki uç olan saldırganlık ve çekingenliğe karşılık, olumlu bir davranış tarzı olarak kabul edilir.

Atılganlık eğitim programları, kendisine güveni olmayan, benlik kavramı olumsuz yönde gelişmiş, gerektiği durumlarda haklarını koruyamayan, hatta koruması gerektiğini dahi bilmeyen kişilerin eksik olan bu yönlerini giderme amacı taşır. Bireysel olarak yapılabildiği gibi grup halinde de yapılabilir. Bireye nerede, nasıl ve ne yaparak atılganca davranılacağı öğretilir. Böylece birey, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışları ayırt edebilir. Bu eğitimlere “hayır” diyebilme, duygularını ve düşüncelerini ifade edebilme, karar verebilme, sorumluluk alabilme ve problem çözebilme becerileri kazandırılır.

Çekingenlik, kişinin kendisini ifade ederken açık konuşamaması ya da ne istediğini oldukça dolaylı, anlaşılmasız bir biçimde dile getirmesidir. Çekingen bireyler, istediklerini elde etmekte güçlük çekerler ve bu nedenle yetersizlik ve suçluluk duyguları yaşarlar. Aynı zamanda gereksinimlerini tam olarak karşılayamadıkları için bu bireylerde fizyolojik, psikolojik ve sosyal doyumsuzluklar gözlenmektedir.